

A fost Isus bogat?

Cuprins

1. Rude bogate
  - 1.1. Iosif din Arimateea
2. Nicodim
  - 2.1. Nicodim timpuriu
  - 2.2. Nakedimon
  - 2.3. Poreclă
3. Ocupația: lemn sau piatră
4. Născut sărac
5. S-a făcut pe Sine sărac
6. De ce predicatori săraci?
7. Moștenitor: Preot și Rege
  - 7.1. Sistemele nebunilor
  - 7.2. Îmbrăcămintea lui Ioan
  - 7.3. Oamenii înțelepți
8. A face lucrul lui Hristos
9. Turturele și domenii
10. Porumbei tineri
11. Jertfa
12. Altare de sânge
13. Porumbei într-o colivie
  - 13.1. EVANGHELIA CELOR DOISPREZECE SFINȚI
14. Haine bogate și zdrențe
15. Iosif, văduvul
16. Note de subsol

I tell you the truth, it is hard for a rich man to enter the kingdom of heaven. Again I tell you, it is easier for a camel to go through the eye of a needle than for a rich man to enter the kingdom of heaven.

(Jesus Christ)

Mulți cercetători sugerează că familia lui Isus a fost, de fapt, bogată. Atât Iosif, cât și Maria erau descendenți ai Casei Regale a lui David și proveneau dintr-o familie înstărită. Iosif din Arimateea, marele unchi al lui Isus din partea mamei, a fost ministrul minelor al Imperiului Roman și unul dintre cei mai bogați oameni din imperiu. Dacă familia Lui era bogată, de unde a apărut ideea că Isus a fost sărac și cine a continuat să promoveze cu pasiune această idee — și de ce?

<https://fee.org/articles/was-jesus-a-friend-to-big-business/>

[A fost Isus un prieten al marilor afaceri?]

Rude bogate

Isus pare să fi cunoscut unele persoane foarte bogate. Nunta din Cana nu pare să fi fost nunta unei familii sărace și există dovezi că Isus a cunoscut multe alte persoane bogate, precum și influente.

Iosif din Arimateea

Cine a fost Iosif din Arimateea?^[1]

Iosif din Arimateea^[2] este identificat ca fiind cel care s-a ocupat de trupul lui Isus pentru a-l oferi o înmormântare cuviincioasă.

Pe lângă faptul că a fost un ucenic al lui Isus^[3] și că a pus la dispoziție un mormânt pentru trupul lui Isus,^[4] Iosif este menționat în toate cele patru Evanghelii nu doar ca un om drept, ci și ca membru al Sfatului (Sanhedrinului) și ca susținător tainic al lui Isus.

Potrivit Talmudului, Iosif din Arimateea^[5] „era fratele mai mic al lui Ioachim, tatăl Mariei, și prin urmare marele unchi al lui Isus.”^[6]

Iosif din Arimateea, fiul lui Matthat (Mathat) ben Levi din Arimateea, a fost de asemenea „Nobilis Decurio” (ministru al minelor) al Imperiului Roman, printre alte titluri, așa cum afirmă Ieronim și surse mai vechi. Aceasta ar fi însemnat că era însărcinat cu supravegherea operațiunilor miniere ale Imperiului Roman, care erau vaste și foarte profitabile, și că se număra printre cei mai bogați oameni din lumea cunoscută.

Romanii recunoșteau talentul, iar Iosif era talentat, învățând până la vârsta de 16 ani ceea ce multor oameni le-ar fi luat o viață întreagă să stăpânească. Originea sa, funcțiile și posesiunile sale l-ar fi plasat printre cei mai bogați oameni din lumea cunoscută. Patriarhul Constantinopolului a scris că Iosif a fost unul dintre cei Șaptezeci de Apostoli rânduiți în Luca 10. Astfel, el a fost membru al Sanhedrinului originar rânduit de Isus ca *Rege și Mare Preot* pentru toți cei care urmau Calea Sa.

Fiind unul dintre **cei mai bogați oameni** din Imperiul Roman, Iosif l-a susținut pe Isus ca Hristos. El a fost îndrăzneț în sprijinul său pentru Isus.^[7] Și a crezut mesajul despre Împărăția care era aproape.^[8]

Acea Împărăție a lui Dumnezeu era așteptată de esenieni, care erau familiarizați cu profetul Menahem Esenianul.

Nicodim

În timp ce Iosif din Arimateea apare în toate Evangheliile, Nicodim apare doar în Evanghelia după Ioan.^[9]

Unii spun că Simon Leprosul și Simon Fariseul erau identici cu *Nicodim ben Gorion* din Talmud, despre care se spunea că avea puteri miraculoase și două fiice, Maria^[10] și Marta.^[11] Acesta este considerat a fi același Nicodim din Evanghelia după Ioan și se spune că avea acces la un untdelemn extrem de scump, care ar fi valorat aproape cât o răscumpărare regală — *o sută de livre romane*.

Simon Leprosul nu apare în Ioan sau Luca, deși în Luca există un Simon care este de asemenea fariseu.

Știm că există un episod în care o femeie se află la picioarele lui Isus și îl unge în casa Mariei,^[10] a Martei^[11] și a lui Lazăr.^[12]

În Evanghelia după Ioan nu se face nicio mențiune despre capul casei ca fiind Simon. Astfel, Evanghelia lui Ioan pare să nu menționeze nici pe Simon Leprosul, nici pe Simon Fariseul, dar este singura Evangheliie care îl menționează pe acest Nicodim.

Sunt toate aceste persoane una și aceeași?

Nicodim timpuriu

„Nicodim” nu era un nume evreiesc obișnuit, iar popularitatea sa a variat de-a lungul timpului. Cu ani înainte existase un om care se numea Nicodim și care fusese unul dintre ambasadorii trimiși de Aristobul pentru a cere ajutor lui Pompei împotriva lui Hircan, aducând astfel Roma în Iudeea.^[13] Odată cu venirea Romei au venit și ideile Romei din acea vreme. Roma se afla deja într-un proces de degradare, trecând de la o republică liberă la o democrație indirectă și, în cele din urmă, la cultul imperial roman.

Nakedimon

„Talmudul menționează un Nakedimon, numit astfel din pricina unui miracol săvârșit de el, care era fiul lui Gorion, iar numele său real era Bonai.^[14] De asemenea, menționează numele Bonai ca fiind unul dintre ucenicii lui Isus. El a fost unul dintre cei trei cei mai bogați evrei atunci când Titus a asediat Ierusalimul, dar familia sa a fost redusă la cea mai jalnică sărăcie. Până aici Talmudul. Concluzia este că această schimbare de avere este legată de convertirea sa la creștinism și de persecuția care a urmat, iar el însuși este identificat cu Nicodim din Evanghelie. Nu putem spune decât că acest lucru ar putea fi așa. Cititorul care dorește mai mult pe acest subiect va găsi referințe complete la Lampe și extrase din Talmud traduse la Lightfoot. Alții pot fi mulțumiți să accepte concluzia acestui din urmă autor: «Nu merită să depunem mari eforturi într-o chestiune atât de complicată, dacă nu o putem numi și inutilă.»”
Comentariul lui Ellicott pentru cititorii englezi

Tradițiile și Talmudul sugerează că Nicodim și familia sa, inclusiv o Maria și o Marta, au fost arestați din cauza implicării lor cu un Mesia considerat fals. Ei au fost exilați în Galia la câțiva ani după răstignire, însă Nicodim a trebuit să rămână din cauza averii sale. În timp ce fariseii doreau să-l ucidă și i-au confiscat averea, romanii par să-i fi arătat bunăvoință.

Poreclă

De ce Evanghelia după Ioan nu îl menționează nici pe Simon Leprosul, nici pe Simon Fariseul, dar este singura dintre Evangheliile care îl menționează pe Nicodim?

Există oare un indiciu chiar în nume?

Ar putea exista mai multe motive pentru care cineva ar fi primit un nume precum Nicodim sau *Nicodemos*.^[15] Potrivit Holman Bible Dictionary, se spune că Nicodim înseamnă „nevinovat de sânge,”^[16] în timp ce alții îl traduc din componentele grecești ca „victoria poporului.”

Autorul Evangheliei ar fi putut să-l numească pe acest membru al Sanhedrinului „nevinovat de sânge” deoarece el era nevinovat de sângele lui Hristos.

Având o origine greacă, numele *Nikodemos* poate fi tradus ca „victoria poporului.” Însă termenul *Nicolait* poate însemna „popor cucerit” sau „victorie asupra poporului,” asemănător cu termenul „Balaam.”

Dacă luăm în considerare Doctrina lui Isus, care îi eliberează pe cei robiți și se opune doctrinelor oamenilor și meselor lor de „asistență socială,” care devin o cursă și o capcană, încurcând oamenii ca pe o marfă în cetățile sângelui și în robia Egiptului, atunci sensul de „nevinovat de sânge” capătă mai mult sens. Cei implicați în practici lacome nu sunt nevinovați de sânge, motiv pentru care ajung să devină marfă, fiind din nou prinși în jugul robiei.

El este menționat și de Iosif Flaviu în *Războiul Iudeilor* 2.17.10, precum și de alții.^[17]

Nu numai că îl cunoștea pe Iosif din Arimateea, dar, potrivit „istoriilor celor douăsprezece triburi ale lui Israel, este scris” că mama Mariei, Ana, și tatăl ei, *Ioachim*, erau „nespus de bogați,” așa cum se afirmă în *Evanghelia lui Iacov*, capitolul 1.^[18]

Ocupația: lemn sau piatră

În plus, cuvântul grecesc *tektón*, folosit pentru ocupația lui Iosif, tatăl lui Isus, ar trebui mai degrabă tradus ca arhitect sau, cel puțin, ca un *meșteșugar foarte priceput*, asemenea unui inginer, și nu ca un simplu tâmplar sau lucrător în lemn ori piatră.^[19]

Așadar, ar trebui să credem că unchiul Mariei nu i-ar fi putut oferi niciodată de lucru lui Iosif?

Era termenul *tektón* mai mult decât un simplu meșteșugar în lemn sau piatră?

Iosif pare să fi fost un maestru pietrar, care a lucrat în Egipt și la Cezareea, etc. Se pare că Iosif avea fii mai mari dintr-o căsătorie anterioară. El nu era sărac. Isus este posibil să fi lucrat uneori cu el, dar pare să fi petrecut timp și cu unchiul său, călătorind. El era, prin naștere, regele de drept al Iudeii și al Parției.

Unii sugerează că termenul *tektón* a fost folosit în locul termenului aramaic *naggara* (sau ebraicul *naggar* נגגר).

Potrivit lui Geza Vermes, care a sugerat acest lucru în 1983, termenul *naggar* folosit în Talmud poate însemna „un om foarte învățat.” Aceasta ar putea indica faptul că Iosif era considerat „înțelept și cultivat” în Tora și în meșteșugul său.^[20]

- „Termenul (*tektón*) tradus în engleză prin «tâmplar» reprezintă sensul mult mai larg al greii vechi, *ho tekton*, care este redarea cuvântului semitic *naggar*. După cum a subliniat savantul semitist Dr. Geza Vermes, acest cuvânt descriptiv (*naggar*) putea fi aplicat unui meșteșugar, dar putea defini la fel de bine un erudit.”^[21]

Unii presupun că Iosif a fost un tâmplar sărac și că Isus, ca fiu cel mai mare, ar fi trebuit să învețe acea meserie, însă nu există dovezi că Isus ar fi fost fiul cel mai mare. Se crede că Iosif a avut alți fii dintr-o căsătorie anterioară, așa cum se afirmă și în *Evanghelia lui Iacov*. Știm că în Evangheliile sunt menționați frați, dar vârsta lor nu este clară, întrucât ei ar putea fi rezultatul unirii dintre Iosif și Maria ca soț și soție.

O mare parte din ceea ce credem că spune **Biblia** este rezultatul unor concepții preconcepute introduse în text sau impuse asupra textului ori asupra învățăturilor despre text, care nu provin cu adevărat din textul însuși, ci mai degrabă din interpretări private ale unor cercetători, interpretări care vin sub toate formele și dimensiunile.

Născut sărac

Isus S-a născut ca să fie Rege, dar aceasta era o ocupație periculoasă, având în vedere toate facțiunile diferite care căutau puterea. Nașterea Sa a avut loc la Betleem, unde nu era loc în han. Oamenii săraci nici măcar nu ar fi mers la han. Așadar, ei se aflau într-un loc unde se țineau animalele, fie sub pământ, fie într-un adăpost.

Doar oamenii bogați ar fi deținut o peșteră sau un grajd pentru animale și, în acele vremuri, ar fi locuit chiar împreună cu animalele lor. Casele mari păstrau adesea animalele la parter, dar nu și cele ale săracilor.

Săracii ar fi fost norocoși să aibă ceva la fel de bun precum un adăpost improvizat, așa cum văd oamenii sub pomii de Crăciun.

Cuvântul grecesc *phatnē*^[22] este definit ca „un leagăn, o iesle” și apare de patru ori^[23] în Biblie, exclusiv în Evanghelia după Luca, dar nu este întotdeauna tradus prin „iesle,” ci și prin „leagăn.”

Plato a folosit acest termen în legătură cu sufletul și cu crearea trupului omenesc:

- „Partea sufletului care are poftă pentru mâncare și băutură (τὸ... σίτων τε καὶ ποτῶν ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς) și pentru orice altceva de care simte nevoia, având în vedere natura trupului, au așezat-o în regiunea dintre diafragmă (φρίην) și hotarul către ombilic (πρὸς τὸν ὀμφαλόν). În toată această regiune au construit ceva asemănător cu o iesle (φάτνη) pentru hrănirea trupului.” Plato, *Timaios* 69c–d, 70a
- „Philo a invocat chiar imaginea platonice a pântecelui ca «iesle» (φάτνη), din care «animalul irațional» (ἄλογος θρέμμα) al dorinței se hrănește.”^[24] *Platonic and Stoic Passions in Philo of Alexandria*, Loren Kerns, George Fox University

Faptul este că termenul *phatnē* poate face referire la orice fel de recipient. Cuvântul tradus prin „iesle” nu trebuia neapărat să însemne un obiect pentru hrănirea animalelor, ci putea desemna ceva construit precum un cufăr, o ladă, un leagăn sau un pătuț în care să fie așezat copilul.

Toată lumea știa că urma să se nască un Rege. Irod știa acest lucru, magii, îngerii și păstorii îl știau. La intrarea triumfală a lui Isus în Ierusalim, mii de oameni L-au aclamat ca fiind Fiul cel mai înalt al lui David, Mesia, Regele, Unsul, Hristosul. Isus a spus că pentru acest scop a venit în lume și chiar procuratorul Romei a recunoscut că Acesta era Regele, proclamând oficial acest lucru prin inscripția bătută pe cruce. Singurii care nu înțeleg guvernarea Lui rânduită sunt creștinii moderni.

S-a făcut pe Sine sărac

A devenit popular să se creadă că Isus a fost sărac. Cu siguranță îi face pe cei săraci să se simtă mai bine. Cumva, a fi sărac ar trebui să te facă smerit. *Ar distruge oare vreun plan etern vast dacă El ar fi fost un om bogat?* Dacă am ști că **Isus a fost bogat**, dar „S-a făcut pe Sine sărac”^[25] potrivit scopului lui Dumnezeu, ne-ar oferi aceasta o înțelegere mai profundă a direcției în care Isus încerca să ne ducă pe noi și pe slujitorii Bisericii Sale?

Ce-ar fi dacă am lua literal următoarea afirmație?...

- 2 Corinteni 8:9 „Căci cunoașteți harul Domnului nostru Isus Hristos: El, deși era bogat, S-a făcut sărac pentru voi, pentru ca, prin sărăcia Lui, voi să vă îmbogățiți.”^[26]

Aceasta este o afirmație destul de directă că El era bogat, dar a ales să renunțe la averea Sa. Oamenii sunt gata să respingă acest lucru ca fiind o metaforă, susținând că era bogat în cer, dar a venit aici ca să fie sărac.^[27]

Mai este și:

- Luca 1:53 „Pe cei flămânzi i-a săturat de bunătăți, iar pe cei bogați i-a scos afară cu mâinile goale.”

Înseamnă aceasta că El a trăit ca un om bogat — sau asemenea unui om bogat — dar a renunțat la averea Sa, așa cum pare să se afirme în 2 Corinteni?

Câți slujitori doresc să audă că trebuie să renunțe la averea lor?

Isus le spunea foarte clar acest lucru ucenicilor Săi care căutau să fie slujitori.

- Luca 14:33 „Tot așa, oricine dintre voi nu se leapădă de tot ce are nu poate fi ucenicul Meu.”^[28]

Cuvântul „are” de aici înseamnă *posesiuni, bunuri, avere, proprietate*.^[29] Isus a fost categoric cu privire la această renunțare la proprietate ca moștenire pentru slujitorii Săi.

Acest lucru a fost repetat din nou și din nou pentru cei care doreau să fie de mai mare folos și îi vedem pe oameni precum Iosif, care a devenit Barnaba,^[30] făcând la fel, în timp ce Anania a eșuat în acest lucru și a căzut mort.^[31]

Acesta era același lucru pe care Moise îl cerea leviților, dar slujitorii moderni nu vor să audă nici acest lucru. Leviții furnizau de fapt un sistem de asistență socială prin intermediul altarelor lor, care asigurau o slujire zilnică prin darurile de bunăvoie, numite *Corban*, ca parte a practicării Religiei Curate. Însă leviții nu aveau o moștenire personală; ei aparțineau lui Dumnezeu.^[32]

Oare acești oameni care au fost săraci, dar s-au îmbogățit, pretinzând că predică pe Isus care „deși era bogat, pentru voi S-a făcut sărac?” (2 Corinteni 8:9). Fac ei ceea ce făcea Biserica primară? Unde este slujirea zilnică? Îi învață ei pe oameni care a fost conflictul creștin sau ce a fost *Corbanul* fariseilor și cum acesta făcea Cuvântul lui Dumnezeu fără putere? Le gădilă ei urechile creștinilor moderni, care au ajuns lucrători ai fărădelegii? „Căci va veni vremea când nu vor suferi învățătura sănătoasă, ci, după poftele lor, își vor grămădi învățători, ca să le gădile urechile.” (2 Timotei 4:3)

De ce predicatori săraci?

- De ce și-a părăsit Isus averea?
- De ce le-a cerut ucenicilor Săi să renunțe la averile lor personale?
- De ce a cerut Dumnezeu, prin Moise, ca leviții să facă același lucru?
- A fost oare pentru că Biserica primară avea o lucrare de împlinit, pe care Biserica modernă eșuează să o împlinească?
- De ce acești creștini moderni caută binefacerea „părinților pământului”?
- Este oare pentru că trăiesc viața bună, gâdilind urechile oamenilor care cred că îl urmează pe Hristos, dar care se află și sub o amăgire puternică?

Hristos îi avertizează pe cei bogați că nu le este ușor să intre în Împărăție, iar slujitorii bogați par să-și imagineze că sunt imuni la această poruncă a lui Hristos.

Chiar și atunci când Isus a spus: „*Vulpile au vizuini și păsările cerului au cuiburi, dar Fiul Omului n-are unde-și odihni capul*” (Matei 8:20),^[33] acest lucru nu contrazice ideea că El a fost bogat, dar a renunțat la acea bogăție.

M-am întrebat dacă referirea Sa la vulpi nu este legată de Luca 13:32:

- „*Duceți-vă și spuneți vulpii aceleia: «Iată, scot draci și fac vindecări astăzi și mâine, iar a treia zi voi fi desăvârșit.»*”

Acea „vulpe,” Irod Antipa, avea vizuina sa, tronul său; dar Fiul Omului a venit ca slujitor și a dat totul ca să slujească tuturor și urma să fie curând aclamat ca *Fiul cel mai înalt al lui David* și moștenitorul de drept al tronului său.

Dar, din nou, Isus a ales să rămână în Grădina Ghetsimani, nu într-un conac de milioane de dolari.

Nu este păcat să fii bogat, dar poate fi o ocazie de a păcătui. Însă un adevărat slujitor al lui Hristos nu ar trebui să fie astfel.^[34] El a făcut multe alte afirmații despre renunțarea la averea sau moșia personală,^[35] pe care le-a așezat sub „*covorul*” filozofiei personale.

Bogăția este putere, iar prea multă bogăție corupe. Uneori este mai bine să dăruiești cât mai mult din ea sau, cel puțin, atât cât este practic.

- „Nu știu de ce altcineva, în afară de un școlar în declamația lui, ar jelui Republica Romei, care a ajuns mare numai prin mizeria restului omenirii. Romanii, ca și alții, de îndată ce s-au îmbogățit, au devenit corupți; iar în corupția lor și-au vândut viețile și libertățile, ale lor și ale altora.” — Samuel Johnson

2 Timotei 4:2–4 „Propovăduiește Cuvântul; stăruiește asupra lui la timp și ne la timp; mustă, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare și învățătura. Căci va veni vremea când nu vor suferi învățătura sănătoasă, ci, după poftele lor, își vor grămădi învățători, ca să le gâdile urechile; își vor întoarce urechea de la adevăr și se vor îndrepta spre basme.”

Moștenitor, Preot și Rege

Regele drept al înțelepților din Parția a fost Isus, Hristosul.

Cetățenia unei adevărate republici este *libera res publica*, cu excepția cazului în care se supune unei relații înrobitoare cu un *corp politic*.

Toate națiunile sunt vizitate de culturi și ideologii care pot copleși propria lor cultură dacă sunt leneșe în practicarea neprihănirii; aceasta se poate infiltra treptat în societate în vremuri de pace și prosperitate.

Avraam, pe care musulmanii și evreii îl revendică drept patriarh al religiilor lor, a evitat pe oamenii care exercitau autoritatea în „cetățile sângelui,” unde lumea civilizată recurgea adesea la forme de guvernare ce ofereau delicatesele conducătorilor — o cursă și o capcană.

Acele sisteme fatale îi chemau pe oamenii nechibzuiți, plini de mândrie și lăcomie, dar erau locuri în care oameni înțelepți precum Avraam se temeau să pășească.

Proverbe 29 ne oferă o istorie care se joacă între înțelepții și nebunii Parției, atunci și acum.

Cuvântul „Hristos” înseamnă „Uns,” și, prin urmare, se referea la regii lui Israel care erau unși. A-L numi pe Isus Hristos însemna a-L numi Mesia și Rege. Fariseii și Irod instituiseră un sistem de *Corban* prin puterea preoției și a legii civile pentru a exercita autoritatea^[36] regelui asupra poporului, oferind bunăstare, beneficii și delicatese.

Sistemele nebunilor

Astfel de sisteme de caritate legală erau o cursă și o capcană, potrivit Proverbelor, lui David și lui Pavel. Ele îi încurcau pe oameni în „învățăturile/elementele lumii,” întorcându-i înapoi la robia Egiptului.

Botezul rabinic fusese de mult un obicei în istoria iudaică, folosit ca ritual pentru a accepta o schimbare de statut.

Îmbrăcămintea lui Ioan

În Matei 3:4, „haina din păr de cămilă” a lui Ioan era probabil făcută din păr de cămilă Bactriană, lucru comun în Parția, dușmanul ereditar al Romei. Iar „brâul de piele în jurul mijlocului” sugerează, de asemenea, un preot Part^[37] purtând o centură „*Hemyan*.”^[38] De asemenea, ideea că „hrana lui era lăcuste și miere sălbatică” nu ar fi despre a mânca insecte, ci despre roșcove (*carob*).^[39]

Isus și-a început lucrarea la botezul făcut de Ioan Botezătorul, care deja predica faptul că Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui erau aproape. Isus urma să-l înlocuiască pe Ioan, însă chiar Ioan nu știa că El urma să fie Mesia, Preot și Rege. În cele din urmă, Ioan a vorbit despre botezul cu Duh și cu foc.

Se spune că Soba era fiica lui Matthan și mama Elisabetei, care era mama lui Ioan Botezătorul. Aceasta l-ar fi făcut pe Iosif „vărul primar (o generație mai jos) al Mariei,” deoarece ar fi avut același bunic, Matthan. Vezi (Matei 1:15).

Aceasta i-ar fi făcut pe amândoi descendenți atât din regalitatea și preoția iudeană, cât și din cea partă. Vezi [Isus](#).

Deoarece Zaharia a fost ucis, slujba lui de preot a trecut la Ioan, fiul său, care a devenit Ioan Botezătorul. Cu o crimă în templu și Sanhedrinul în dezordine, având linia de sânge potrivită și binecuvântările Megistanilor, putem presupune că slujba de mare preot în Iudeea și în Partia a trecut la Ioan Botezătorul. Dacă referirea din Matei 3:4 la „haina din păr de cămilă” era din păr de cămilă bactriană, comună în Partia, iar „brâul de piele în jurul mijlocului” era faimoasa centură tradițională „Hemyan,”^[1] putem presupune în siguranță că el a devenit un preot Part în timp ce se ascundea în Asia, în siguranță de asasinare de către iudei sau romani.

Oamenii înțelepți

Magii din Matei 2 par să fi fost Megistanii^[40] care l-au văzut pe Isus ca descendent al lui Phares, al regelui David și al lui Matthan, moștenitorul tehnic al tronului Part.

Când Ioan Botezătorul a fost executat, Isus a devenit automat succesorul lui, Cel care urma să vină după el.^[41] Aceasta l-ar face pe Isus, ca Hristos, atât **Mare Preot, cât și Rege, ca Regele drept al păcii și Fiul lui Dumnezeu.**^[42]

A face „lucrul lui Hristos”

Cine este cu Hristos și dorește să-l urmeze instrucțiunile?

Cine are credința lui Hristos?

- Ioan 8:31 „*Atunci Isus a zis iudeilor care crezuseră în El: «Dacă rămâneți în cuvântul Meu, sunteți cu adevărat ucenicii Mei.»*”

Așadar, cine face ceea ce Isus a spus să se facă? Și cine vă spune că nu este important să faceți ce a spus El, atâta vreme cât credeți că El este Dumnezeu?

Cine a susținut lucrarea lui Isus?

Toți trebuiau să ajute la susținere, iar când s-au organizat în congregații de zece — așa cum vedem în creștinism timp de secole — ceea ce se dădea era numit zeciuială (*tithe*), deoarece provenea de la zece bătrâni.

Știm că și oameni de seamă au susținut lucrarea Lui, care era îngrijirea celor nevoiași printr-o rețea de slujitori.

- Luca 8:3 „*și Ioana, nevasta lui Huzai, ispravnicul lui Irod, și Susana, și multe altele, care-l slujeau din averile lor.*”

Deci de ce nu ne-am gândi că Isus nu era bogat, ca membru al unei astfel de familii?

Îl urmăm noi pe Hristos pentru că, asemenea lui Petru, Tatăl ne-a descoperit prin Duhul Sfânt să-L urmăm?

Aceasta, desigur, trebuie să devină răspunsul nostru.

Adesea propria noastră motivație este întunecată, pentru că, deși putem căuta adevărul, poate nu l-am găsit pe deplin. Poate avem nevoie să vedem unele dintre motivațiile noastre egoiste.

Un motiv pentru care am urmărit acest subiect este să ne provocăm de a gândi dincolo de ceea ce am fost învățați, să vedem cum propria noastră imagine despre adevăr poate fi afectată de ceea ce acceptăm devreme în procesul nostru personal de învățare.

Dacă am fi fost învățați din copilărie că Isus a venit dintr-o familie bogată care a renunțat la averea ei ca să slujească poporului ca slujitor și a învățat o cale a sacrificiului și iubirii, am accepta cu ușurință că El le-a cerut tuturor ucenicilor care voiau să fie slujitorii Lui rându-iți să renunțe la averile lor personale și să devină slujitori publici ai unei rețele de credincioși care trăiau prin caritate, nu prin forță. Am fi cu toții familiarizați cu 2 Corinteni 8:9:

- „Căci cunoașteți harul Domnului nostru Isus Hristos: El, deși era bogat, S-a făcut sărac pentru voi, pentru ca, prin sărăcia Lui, voi să vă îmbogățiți.”

Și ar fi ușor să acceptăm ideea că El a fost bogat și a renunțat la averea Sa pentru o viață de slujire.

Singura problemă reală ar fi faptul că Maria ar fi sacrificat turturele și porumbei în Luca 2:24.^[43] Acestea sunt considerate jertfele pentru cei care nu își pot permite un miel sau nu pot aduce unul.

Însă, din moment ce știm că exista la acea vreme un mare grup religios care avea multe idei și învățături paralele cu ceea ce a învățat Isus și nu participa la sacrificiile animale ale fariseilor, deși citeau aceeași Torah, ar trebui să ne întrebăm: a însemnat textul original că Maria a adus turturele și porumbei ca să fie înjunghiați?

Am fost noi înșelați și rătăciți de slujitori care s-au strecurat și ne-au învățat erezii pierzătoare?

Și când vine cineva și ne spune adevărul, îl imaginăm imediat ca fiind un nebun și un prost?

Să realizăm că credința în Dumnezeu și în căile Lui înseamnă să avem grijă unii de alții prin caritate și să nu poftim bunurile aproapelui pentru beneficiul sau câștigul nostru personal. Iar apoi sunt slujitorii care au ajuns bogați predicând o „evanghelie” a necredinței practice, care a adus întreaga lume înapoi în robia Egiptului, unde este mai rău decât a fost atunci.

- Marcu 12:33 „Și să-L iubești din toată inima și din tot cugetul și din tot sufletul și din toată puterea, și să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși, este mai mult decât toate arderile de tot și toate jertfele.”

Turturele și moșii (averi)

Este turtureaua o pasăre sau o broască țestoasă (*turtle*) — sau face parte din averea ta personală?

- Luca 2:24 „Și să aducă o jertfă, după cum este poruncit în Legea Domnului: o pereche de turturele sau doi pui de porumbel.”

Unii cred că aducerea păsărilor ca jertfă dovedește că ei trebuie să fi fost săraci.

Mulți cred că Ioan Botezătorul a fost un Esenian și că Isus urma să vină după el ca succesor al său.

Timp de secole, atât scriitori antici, cât și cercetători moderni au citit relatări despre esenieni de la autori precum Iosif Flaviu, Philo, Pliniu, Porfir și Ieronim — „sursele clasice” despre Esenieni.

Philo sugerează că ei erau un grup pacifist, în timp ce alții purtau săbii și chiar se antrenau, dar erau considerați dispuși să suporte o lovitură personală fără represalii. El descrie, de asemenea, grupul într-un mod care sugerează pitagorismul, datorită respingerii jurămintelor și a deținerii de sclavi.

Philo afirmă că esenienii se abțineau complet de la *jertfele de animale*.

Iosif Flaviu este de acord cu Philo în majoritatea acestor puncte. Iosif relatează că, din cauza concepțiilor lor unice, ei erau excluși din curțile templului și din sistemul de *Corban* (jertfă). Din acest motiv, ei aveau propriul lor sistem de jertfă bazat pe caritate, așa cum îi vedem pe Ioan și pe Isus predicând — și predicând împotriva sistemului fariseic de *Corban*, care făcea Cuvântul lui Dumnezeu fără putere.

Vedem în Evangheliile învățăturile celor pe care îi numim esenieni, însă Biserica modernă abia dacă le abordează; iar predicatorii moderni, deși uneori încep săraci, ajung adesea să se îmbogățească. De ce nu ar face-o? Aproape tot ceea ce fac este oricum contrar celor spuse de Hristos.

Așadar, dacă esenienii respingeau jertfa animală deoarece credeau că fariseii au tradus greșit Tora și au distorsionat mesajul lui Moise — lucru pe care Isus însuși l-a reproșat — atunci poate că Maria și Iosif nu au urmat interpretarea fariseică a Leviticului 12:6: „*Când se vor împlini zilele curățirii ei, pentru fiu sau pentru fiică, să aducă la ușa Cortului întâlnirii, la preot, un miel de un an ca ardere-de-tot și un pui de porumbel sau o turturea ca jertfă pentru păcat.*”

Pui de porumbel

Să ne amintim că literele cuvintelor în ebraică au semnificație și sunt puse împreună pentru a defini cuvântul însuși. Multe cuvinte ebraice au mai mult de un sens. Ele au adesea un sens abstract și un corespondent fizic. Vorbim despre aceasta în broșura [Adventures of Artifice in LanguageLand](#). Sofistica cuvintelor l-a înșelat pe om și l-a îndepărtat de Dumnezeu. Jertfa trebuia să ne apropie din nou de El. Unde ne-a dus sofistica jertfei noastre?

Prima mențiune a „puilor de porumbel” în Biblie este în Geneza 15:9:

- „Și i-a zis: «Ia-mi o juncă de trei ani, o capră de trei ani, un berbec de trei ani, o turturea și un pui de porumbel.»”

Expresia „pui de porumbel” este tradusă din ebraicul גוזל (01469 - *gowzal*), din גזל (*gozal*), care înseamnă „a smulge, a apuca, a jefui, a rupe, a desprinde...” Apare doar de două ori în Biblie: aici și în Deuteronom 32:11,^[44] și este tradusă ca „*pui de porumbel*” sau pur și simplu „*tânăr*,” având sensul de *pui, puișor (al păsărilor)*.

În Levitic vedem două cuvinte traduse prin „pui de porumbel.”

- „Dacă darul adus Domnului ca ardere-de-tot este din păsări, să-și aducă darul din turturele sau din pui de porumbel.”
Levitic 1:14

Ceea ce vedem tradus ca „*pui*” este cuvântul ebraic *ben*.^[45] Există și alte cuvinte folosite pentru a descrie un animal tânăr, precum *na'ar*^[46] și *baqar*.^[47]

Un alt cuvânt tradus prin „tânăr” este *bachuwr*.^[48]

Ceea ce vedem tradus ca „porumbel” este *yownah*,^[49] din *yayin*, care înseamnă „vin.”^[50]

Toate aceste cuvinte apar în Levitic 12:6.

Cuvântul pentru „miel” este *kebes*.^[51]

- „Când se vor împlini zilele curățirii ei, pentru fiu sau pentru fiică, să aducă un miel de un an ca ardere-de-tot și un pui de porumbel sau o turturea ca jertfă pentru păcat, la ușa Cortului Întâlnirii, la preot.”

Literele ebraice pentru „miel” sunt **Şin–Bet–Qof**.

Aceleași litere Şin–Bet–Qof sunt folosite pentru a forma și alte cuvinte, precum *kabash*,^[52] care înseamnă „a supune,” și *kebes*,^[53] tradus „scăunel pentru picioare” în 2 Cronici 9:18:

- „Era șase trepte până la tron, cu un scăunel de aur pentru picioare, prins de tron, cu sprijinitori de ambele părți ale scaunului și doi lei stând lângă sprijinitori.”

În toate celelalte locuri unde apare cuvântul „scăunel pentru picioare” în Vechiul Testament, acesta este tradus din cuvinte diferite care înseamnă „a călca” sau „a pune sub picioare.”

Ce înseamnă toate acestea?

Înseamnă că, așa cum cuvintele sunt simboluri ale ideilor, la fel sunt și descrierile verbale ale unor evenimente precum jertfirea oilor sau a mieilor. Ele sunt moduri de a exprima intenția de a urma un precept descris printr-o metaforă vizuală.

Odată ce realizăm că scopul religiei este să ne împlinim datoria față de Dumnezeu și față de aproapele nostru, și că altarele de piatră din zilele lui Avraam și Moise trebuiau să fie și „pietre vii,” putem începe să înțelegem că Dumnezeu nu a dorit niciodată ca oamenii să înjunghie și să ardă oi, țestoase, turturele sau pui de porumbel, ci a dorit ca noi să dăruim de bunăvoie pentru a avea grijă unii de alții, în credință, nădejde și dragoste, potrivit legii desăvârșite a libertății.

Iar dacă păcătuim împotriva acestor precepte, ar trebui să facem îndreptare prin jertfă față de alții, renunțând la ceva de valoare pentru binele comunității pe care am nedreptățit-o. Nu a existat niciodată o chemare la ritualuri oarbe de sânge, de ucidere a păsărilor și mamiferelor pentru că ai greșit. Aceste erezii pierzătoare s-au strecurat în Biserica antică, la fel cum multe învățături false s-au strecurat în creștinătatea modernă. Și toate acestea au fost făcute prin sofism.

A ne iubi unii pe alții, sacrificându-ne de bunăvoie pentru binele aproapelui, în loc să luăm de la el, este Evanghelia Împărăției care este aproape și care te face liber. Aceasta este simplitatea Evangheliei Împărăției lui Dumnezeu și a neprihănirii pe care trebuie să o căutăm. A pofti bunurile aproapelui prin intermediul oamenilor care exercită autoritate te transformă în marfă,^[54] te încurcă în robie,^[55] și îți blestemă copiii^[56] cu datorii.^[57]

Jertfa

Făceau ei oare ceva cu totul diferit?

Jertfeau ei într-adevăr o turturea sau este aceasta o particularitate a traducerii greșite a ebraicii originale?

Au fost Maria și Iosif membri ai unei rânduiei religioase eseniene? Puțin probabil. Dar Ioan cu siguranță ar fi putut fi.

Ce făceau acei slujitori ai unei rânduiei eseniene care preluau îndatoririle leviților?

Ei slujeau poporul. Oamenii, ca bătrâni ai congregațiilor lor eseniene, precum Maria și Iosif, puteau fi foarte înstăriți și pur și simplu aduceau o jertfă „potrivit cu averea lor.” Celălalt sens al cuvântului *turturea* (Tav–Vav–Reiș) în Vechiul Testament, atunci când este numerotat cu Strong 08448, este tradus „potrivit cu rangul / averea” în 1 Cronici 17:17: „Și totuși aceasta a fost un lucru mic în ochii Tăi, Dumnezeule; căci ai vorbit și despre casa robului Tău pentru o vreme îndelungată de acum înainte și m-ai privit **potrivit cu starea (rangul, averea)** unui om de mare cinste, Doamne Dumnezeule.”

Altare de sânge

Luăți cuvântul tradus adesea prin *porumbel*, în ebraică יונה (*yownah*), numerotat 03123 în Concordanța Strong, care provine probabil din יין (*yayin*), adică „vin.”

Cuvântul *turturea* este Reiș–Vav–Tav (*twr*), numerotat 08449. Se spune că provine probabil din Reiș–Vav–Tav (*twr*) sau rt / tor, iar numărul 08447 este definit ca „cerc, împletire, rotire... succesiune, ordine” și este tradus prin „rând, șir, margine.” Cuvântul numerotat 08447 este considerat a proveni dintr-o rădăcină primitivă numerotată 08446, Reiș–Vav–Tav (*twr*), definită ca „a căuta, a cerceta, a iscodea, a explora.”

Cuvântul ebraic tradus de nouă ori prin „turturea” este tradus de cinci ori pur și simplu prin „țestoasă (*turtle*).” Același cuvânt de trei litere din 1 Cronici 17:17, atunci când primește numărul Strong 08448, este tradus „potrivit cu averea / rangul.”

Trebuie să fim într-o stare aproape hipnotică pentru a ne imagina că Dumnezeu a dorit ca oamenii să omoare turturele și să le ardă de fiecare dată când păcătuiau. Odată ce acceptăm o idee, este adesea dificil să ne schimbăm modul de gândire. Cu cât o idee este mai bizară, mai fantastică sau mai absurdă, cu atât strânge mai tare mintea.

De aceea lumea se află în supunere, apărând adesea această robie chiar cu prețul vieții. Unul dintre marile instrumente pentru crearea acestei stări de confuzie este folosirea doctrinelor construite în jurul unor mistere iraționale sau care sunt dincolo de înțelegerea naturală ori de bunul-simț.

Dacă Dumnezeu nu a dorit niciodată ca noi să ucidem animale prin mutilări sângeroase, atunci Hristos nu a inițiat sfârșitul jertfelor de sânge animal prin propriul Său sânge nevinovat. Pot fi savanții evrei și creștini atât de greșit?

Prevaricația despre jertfa animală este mai răspândită astăzi decât era în vremea lui Hristos. Acea amăgire ne blochează înțelegerea mesajului lui Hristos din cauza sofismului.^[58]

Porumbei într-o colivie

Scrierile vremii arată o atitudine față de uciderea porumbeilor ca fiind o interpretare falsă a Torei și nicidecum ceea ce Dumnezeu a intenționat cu adevărat.

EVANGHELIA CELOR DOISPREZECE SFINȚI

(cunoscută și ca Evanghelia Vieții Desăvârșite)

Tradusă din aramaica originală și editată de Rev. Gideon Jasper Richard Ouseley^[59]

Lecțiunea XLI

Isus eliberează păsările din colivie

1. Și pe când Isus mergea spre Ierihon, L-a întâmpinat un om cu o colivie plină de păsări pe care le prinsese, și câțiva porumbei tineri. Și El a văzut cum erau în suferință, pierzându-și libertatea și, pe deasupra, fiind chinuiți de foame și sete.
2. Și i-a zis Isus omului: **„Ce faci cu acestea?”** Iar omul a răspuns: „Mă duc să-mi câștig traiul vânzând aceste păsări pe care le-am prins.”
3. Și Isus a zis: **„Ce ai crede dacă un altul, mai puternic decât tine sau mai viclean, te-ar prinde și te-ar lega pe tine, sau pe soția ta, sau pe copiii tăi, și v-ar arunca într-o închisoare, ca să vă vândă în robie pentru propriul său câștig și să-și câștige traiul?”**
4. **„Nu sunt acestea fapte ca tine, doar mai slabe? Și nu Se îngrijește același Dumnezeu, Tatăl-Mamă al nostru, de ele ca și de tine? Lasă-i pe acești frați și surori mai mici ai tăi să iasă la libertate și vezi să nu mai faci lucrul acesta, ci să-ți câștigi traiul în mod cinstit.”**
5. Iar omul s-a minunat de aceste cuvinte și de autoritatea Lui și a dat drumul păsărilor. Și când păsările au ieșit, au zburat la Isus, s-au așezat pe umărul Lui și l-au cântat.
6. Și omul a mai întrebat despre învățătura Lui, apoi a plecat pe drumul său și a învățat meșteșugul împletirii coșurilor; prin acest meșteșug și-a câștigat pâinea, iar mai târziu și-a sfărâmat coliviile și capcanele și a devenit ucenic al lui Isus.

Haine bogate și zdrențe

Potrivit Ioan 19:23–24:

- „Atunci ostașii, după ce L-au răstignit pe Isus, I-au luat hainele și le-au împărțit în patru părți, fiecărui ostaș câte o parte, și cămașa. Cămașa însă era fără cusătură, țesută dintr-o bucată de sus până jos. Ei au zis deci între ei: «Să n-o rupem, ci să aruncăm sorți pentru ea, a cui să fie», ca să se împlinescă Scriptura care zice: «Și-au împărțit hainele Mele între ei, iar pentru cămașa Mea au tras la sorți.» Aceste lucruri le-au făcut ostașii.”

De unde provenea această haină? Există multe legende despre ea, dar foarte puține dovezi biblice clare...

A fost pusă pe Isus o haină, iar reprezentările despre ce fel de haină era și cum arăta diferă în funcție de filmul pe care îl vezi.

În Luca 23:8 citim, „Când a văzut Irod pe Isus, s-a bucurat foarte mult, căci de mult timp dorea să-L vadă, fiindcă auzise multe despre El și nădăjduia să-L vadă făcând vreo minune.”

Irod încerca să câștige bunăvoința lui Isus și pare că l-a pus o haină frumoasă, care putea fi de mare valoare.

- Luca 23:11 „Irod, împreună cu ostașii lui, l-a disprețuit și l-a batjocorit; l-a îmbrăcat într-o haină strălucitoare și l-a trimis înapoi la Pilat.”

Oare aceasta este *haina strălucitoare* pentru care au tras la sorți?

Iosif, văduvlul

Biserica Ortodoxă de Răsărit susține că Iosif a fost văduvl și că a fost doar logodit cu Maria, fără a se fi căsătorit cu ea printr-o ceremonie. Ei o identifică pe prima soție a lui Iosif ca fiind Salomeea. A existat o Salomee, însă ea este identificată în mai multe moduri și ar putea fi vorba de mai mult de o persoană cu acest nume. Există totuși un anumit sprijin biblic pentru această poziție.

De asemenea, ei cred că referirile la „frații” lui Isus se referă la copiii lui Iosif și ai Salomeei. Această idee este derivată și din scrierile lui Ieronim.^[60] Toată această controversă nu este esențială pentru ceea ce a venit Isus să facă și să ne spună.

Unul dintre scopurile Bisericii este să hrănească turma ca binefăcători care nu exercită autoritate și să se ocupe de *lucrurile mai grele ale Legii — judecata, mila și credința* — care includ grija față de nevoile aproapelui nostru și ale văduvelor și orfanilor din societate, prin Religia Curată, în domeniile sănătății, educației și bunăstării. **NU** trebuie să ne ocupăm de nevoile societății prin practici lacome și prin oameni care se numesc pe ei înșiși binefăcători, dar care exercită autoritate unii peste alții, așa cum fac socialiștii.

Calea lui Hristos nu a fost nici calea lumii romane, nici calea guvernelor neamurilor care se bazează pe „părinții pământului,” prin forță, frică și supunere, și care îi întorc pe oameni din nou în robie, așa cum au fost în Egipt. Slujitorii lui Hristos și adevărații creștini nu depind de sisteme de asistență socială care forțază contribuțiile oamenilor, asemenea *Corbanului* fariseilor, care *făcea Cuvântul lui Dumnezeu fără putere*. Mulți oameni au fost

înșelați să meargă pe *calea lui Balaam* și a nicolaiților, părăsind Calea lui Hristos și devenind lucrători ai fărădelegii.

Conflictul creștin cu Roma în Biserica din primul secol, rânduită de Hristos, a fost acela că ei nu apelau la „*părinții pământului*” pentru pâinea lor gratuită, ci se bazau pe o rețea voluntară care asigura o slujire zilnică celor nevoiași din societate, prin Credință, Nădejde și Dragoste, prin daruri de bunăvoie ale poporului, pentru popor și de către popor, potrivit legii desăvârșite a libertății, în adunări libere, după modelul antic al *Tuns*-urilor sau al grupurilor de zece, așa cum a poruncit El.

Creștinii moderni au nevoie de pocăință.

Note

- ^{1†} 707 Ἀριμαθαία Arimateia [ar-ee-math-ah'-ee-ah] de origine ebraică 07414 הרמתים; nume propriu de loc; AV-Arimathea 4; 4
- Arimateea = „înălțimi”
    - 1) numele mai multor orașe din Palestina. Cel menționat în Matei 27:57; Marcu 15:43; Luca 23:51; Ioan 19:38 pare să fie același cu locul nașterii lui Samuel, din Muntele Efraim.
- ^{2†} Matei 27:57 Când s-a făcut seară, a venit un om bogat din Arimateea, cu numele Iosif, care și el era ucenic al lui Isus:
- Marcu 15:43 Iosif din Arimateea, un sfetnic de seamă, care și el aștepta Împărăția lui Dumnezeu, a venit cu îndrăzneală la Pilat și a cerut trupul lui Isus.
- Luca 23:51 (acesta nu se învoise cu sfatul și cu fapta lor); era din Arimateea, o cetate a iudeilor, și și el aștepta Împărăția lui Dumnezeu.
- Ioan 19:38 După aceea, Iosif din Arimateea, care era ucenic al lui Isus, dar în ascuns, de frica iudeilor, a rugat pe Pilat să-i îngăduie să ia trupul lui Isus. Și Pilat i-a dat voie. A venit deci și a luat trupul lui Isus.
- ^{3†} Matei 27:57 Când s-a făcut seară, a venit un om bogat din Arimateea, cu numele Iosif, care și el era ucenic al lui Isus:
- ^{4†} Matei 27:57 „Când s-a făcut seară, a venit un om bogat din Arimateea, cu numele Iosif, care și el era ucenic al lui Isus:”
- ^{5†} **Iosif din Arimateea**, „Omul de Tin” (aprox. 5 î.Hr. – 80+ d.Hr.) „de Marmore (Marmorica în Egipt)”
- Fiul** lui Matthat, fiul lui Levi ben Melchi și Esthra / Estha
  - Soț** al Annei bar Simon, din Arimateea și Alyuba bar Eléazar
  - Unchiul** Mariei, ca fratele mai mic al lui Ioachim, tatăl Mariei
  - Fratele** Sfântului Ioachim; Heli ben Matat și Bianca.
  - Frate vitreg** al Ioanei din Arimateea, Heli ben Matat și Gjora
  - Mare-unchi** al lui Isus și al fraților și surorilor Lui
  - Fratele Ioachim/Iacob și Anna/Hannah (Bianca/Anna (Enygeus)) – **părinții Mariei**.
AKA: „Ioachim,” „Ioachim,” „Ioachim,” „Yoachim,” „Yoyakim,” „Heli (Printul Alexandru III „Helios”) ben Matthan”
- ^{6†} George F. Jowett, „The Drama of the Lost Disciples,” (p.18). „Manuscrisele Harlein” (38-59f, 1936) par să susțină aceste afirmații.
- ^{7†} Marcu 15:43 Iosif din Arimateea, un sfetnic de seamă, care și el aștepta Împărăția lui Dumnezeu, a venit cu îndrăzneală la Pilat și a cerut trupul lui Isus.
- Ioan 19:38 După aceea, Iosif din Arimateea, care era ucenic al lui Isus, dar în ascuns, de frica iudeilor, a rugat pe Pilat să-i îngăduie să ia trupul lui Isus. Și Pilat i-a dat voie. A venit deci și a luat trupul lui Isus.
- ^{8†} Luca 23:51 (acesta nu se învoise cu sfatul și cu fapta lor); era din Arimateea, o cetate a iudeilor, și și el aștepta Împărăția lui Dumnezeu.
- ^{9†} Ioan 3:1 Era un om dintre farisei, cu numele Nicodim, un fruntaș al iudeilor:
- Ioan 3:4 Nicodim I-a zis: „Cum poate un om să se nască bătrân fiind? Poate el să intre a doua oară în pântecele maicii sale și să se nască?”
- Ioan 3:9 Nicodim I-a răspuns: „Cum se poate face lucrul acesta?” Ioan 7:50 Nicodim, care venise mai înainte la Isus, și care era unul din ei, le-a zis:
- Ioan 19:39 A venit și Nicodim, cel care venise la Isus noaptea mai înainte, și a adus un amestec de smirnă și aloe, cam de o sută de litri.
- ^{10†} 3137 Μαρία Maria [mar-ee'-ah] sau Μαριάμ Mariam [mar-ee-am'] de origine ebraică 04813 מַרְיָם; nume propriu feminin; AV-Maria, mama lui Isus 19, Maria Magdalena 13, Maria, sora Martei 11, Maria, mama lui Iacov 9, Maria, mama lui Ioan Marcu 1, Maria din Roma 1; 54
- Maria sau Miriam = „rebeliunea lor”
    - 1) Maria, mama lui Isus
    - 2) Maria Magdalena, o femeie din Magdala
    - 3) Maria, sora lui Lazăr și a Martei
    - 4) Maria lui Cleopa, mama lui Iacov cel Mic
    - 5) Maria, mama lui Ioan Marcu, sora lui Barnaba
    - 6) Maria, o creștină din Roma, salutată de Pavel în Romani 16:6

- ^{11†} 3136 Μάρθα Martha [mar'-thah] probabil de origine caldeeană (însemnând „stăpână” מרתָּ; nume propriu feminin; AV-Marta 13; 13
- Marta = „cea răzvrătită”
    - 1) era sora lui Lazăr și a Mariei din Betania
- ^{12†} 2976 Λάζαρος Lazaros [lad'-zar-os] probabil de origine ebraică 0499 לָאָזָר; nume propriu masculin; AV-Lazăr 11, Lazăr (săracul) 4; 15
- Lazăr = „cel pe care Dumnezeu îl ajută” (o formă a numelui ebraic Eleazar)
    - 1) un locuitor din Betania, iubit de Hristos și înviat din morți de El
    - 2) un om foarte sărac și nenorocit, la care Isus s-a referit în Luca 16:20-25
- ^{13†} Iosif Flavius (Antichități iudaice, XIV, iii, 2)
- ^{14†} „Nicodim din Talmud era numit și Bunai, trebuie să fi supraviețuit distrugerii Ierusalimului și era cunoscut sub acest ultim nume ca ucenic al lui Isus.” – Comentariul lui Meyer la Noul Testament
- „Nicodim” Este menționat doar de Sf. Ioan. Este imposibil de spus dacă este identic cu Nicodim din Talmud, numit și Bunai, care a supraviețuit distrugerii Ierusalimului. – Cambridge Bible for Schools and Colleges
- ^{15†} 3530 Νικόδημος Nikodemos [nik-od'-ay-mos] din 3534 nikos (*victorie sau a învinge complet*) și 1218 demos (*popor*); nume propriu masculin; AV-Nicodim 5; 5
- Nicodim = „cuceritor”
    - 1) un membru al Sinedriului care a luat partea lui Isus ca nume personal, poate însemna „nevinovat de sânge.”
- ^{16†} Holman Bible Dictionary, publicat de Broadman & Holman, 1991. Toate drepturile rezervate. Folosit cu permisiunea Broadman & Holman.
- ^{17†} Lamentations Rabbah, i. 5; Ecclesiastes Rabbah, vii. 11;
- Talmudul babilonian,
- Talmud - Mas. Ta'anith 19b pdf; Ktubot 65a-b, 66b, 67a; Gittin 56a (cf. Iosif Flavius, Războiul iudeilor, v. 1, § 4) „NAKDIMON BEN GURYON”. Encyclopedia Judaica.
- Avot of Rabbi Natan, vi. 3.
- ^{18†} Capitolul I. 1. În istoriile celor douăsprezece seminții ale lui Israel este scris că era un anume **Ioachim, extrem de bogat**: și își aducea darurile dublu, spunând: Ceea ce este din prisosul meu va fi pentru întregul popor, iar ceea ce este pentru iertarea mea va fi pentru Domnul, ca ispășire pentru mine.
- ^{19†} Markus Bockmuehl (8 noiembrie 2001). The Cambridge Companion to Jesus. Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-79678-1. Accesat la 17 noiembrie 2012.
- ^{20†} Jesus the Jew: a historian's reading of the Gospels de Geza Vermes 1983 ISBN 0961614846 pagina 21 Jesus the Jew: a historian's reading of the Gospels - Paginile 21-22
- ^{21†} A.N. Wilson. „Jesus”. Random House UK. Pagina 29:
- ^{22†} 5336 φάτιν φatne @fat'-nay@ din pateomai (a mânca); n f AV-iesle 3, grajd 1; 4
- 1) un țarc, o iesle
- ^{23†} Luca 2:7 Și a născut pe Fiul ei cel întâi-născut, L-a înfășat în scutece și L-a culcat într-o iesle, pentru că nu era loc pentru ei în casa de oaspeți.
- Luca 2:12 Și iată semnul: veți găsi un Prunc înfășat în scutece, culcat într-o iesle.
- Luca 2:16 Și au venit grăbiți și au găsit pe Maria și pe Iosif, și Pruncul culcat în iesle.
- Luca 13:15 Domnul i-a răspuns și a zis: Fățarnicilor, nu dezleagă fiecare dintre voi sâmbăta boul sau măgarul său de la iesle și nu-l duce să-l adape?
- ^{24†} Philo, Spec. 1.148-50. 47 Ibid., 1.148; Plato, Tim. 70e. Notă că Platon în acest pasaj descrie animalul apetitiv ca „sălbatic” (ὤς θρέμμα ἄγριον) mai degrabă decât „irațional” (ἄλογος) ca în cazul lui Philo.
- ^{25†} 2 Corinteni 8:9 Căci cunoașteți harul Domnului nostru Isus Hristos, că El, deși era bogat, S-a făcut sărac pentru voi, ca prin sărăcia Lui să vă îmbogățească voi.
- ^{26†} Textul din **2 Corinteni 8:9** reprezintă una dintre cele mai clare afirmații pauline privind **renunțarea voluntară a lui Hristos la bogăție**, iar sensul lui nu poate fi redus la o metaforă exclusiv spirituală fără a contrazice **contextul literar, juridic și eclezial** în care este formulat.

(1) Contextul imediat: economia carității, nu soteriologia abstractă.

Capitolele 2 Corinteni 8–9 tratează explicit **colecta materială** pentru sfinții nevoiași din Ierusalim (cf. 2 Cor 8:1–4; 9:1–2). Pavel nu operează aici cu abstracțiuni soteriologice, ci argumentează în favoarea unui model concret de viață comunitară, care presupune: (a) **redistribuire voluntară** a resurselor; (b) **renunțare la surplus**; (c) **responsabilitate comunitară**; (d) **echitate** (*isotēs*, 2 Cor 8:13–14). Prin urmare, afirmația „deși era bogat” (*plousios ōn*) apare într-un cadru etic-economic, destinat să fundamenteze **practici reale** de caritate și solidaritate.

(2) Termenii-cheie: bogăție și sărăcie reale.

Textul grec folosește termeni concreți: **πλούσιος** (*plousios*) – „bogat,” cu sens economic; și **ἐπτόχευσε** (*eptōcheusen*) – „a devenit sărac,” derivat din **πτωχός** (*ptōchos*), desemnând pe cineva lipsit de resurse proprii, dependent de sprijin. În Noul Testament, acești termeni funcționează predominant cu sens **material și social**, nu exclusiv simbolic (cf. Luca 12:15; 16:19–22; Iacov 2:5–6). Reducerea „bogăției” la o stare cerească și a „sărăciei” la întrupare este problematică tocmai fiindcă Pavel nu discută aici despre întrupare (Filipeni 2 fiind textul potrivit pentru acel registru), ci despre **comportamentul economic al credincioșilor** și despre responsabilitatea lor în cadrul comunității.

(3) Model juridic: renunțarea la moștenire și drepturi.

„S-a făcut sărac” trebuie înțeles ca un **act juridico-etic de renunțare voluntară** la: (a) **moștenire**; (b) **proprietate**; (c) **drepturi de statut**; (d) **protecție instituțională**. Acest sens este coerent cu: **Matei 8:20** (refuzul oricărui „loc de odihnă” instituțional), **Luca 14:33** (renunțarea la posesiuni ca normă a uceniciei) și **Fapte 4:32–35** (cedarea proprietății în folosul comunității). În termenii dreptului antic, Hristos este prezentat ca un moștenitor legitim care renunță la patrimoniu pentru a deveni **slujitor public** al unei comunități, nu beneficiar al ei.

(4) „Pentru voi” – finalitate comunitară, nu individualistă.

Expresia „pentru voi” (**δι’ ὑμῶν**) stabilește finalitatea socială a renunțării: sărăcia lui Hristos produce „îmbogățirea” altora nu prin acumulare personală, ci prin: (a) **acces la o comunitate vie**; (b) **participare la o rețea de sprijin**; (c) **integrare într-o economie a darului**. Această „îmbogățire” nu este promisiune de prosperitate individuală, ci **restaurare relațională**, eliberare de exploatare și **siguranță comunitară** prin caritate voluntară.

(5) Continuitate cu modelul levitic și apostolic.

Modelul descris reflectă: (a) cerința levitică de renunțare la moștenire (**Numeri 18:20**); (b) practica apostolică de administrare a ajutorării comunitare (**Fapte 6:1–4**); (c) condamnarea sistemului *Corban* ca mecanism ce anulează porunca lui Dumnezeu (**Marcu 7:11–13**); (d) respingerea „binefăcătorilor” care exercită autoritate (**Luca 22:25–26**). În acest sens, Hristos nu inaugurează o etică nouă arbitrară, ci **restaurează modelul biblic al slujirii fără proprietate personală**, susținută de daruri libere și responsabilitate reciprocă, nu de constrângere.

(6) Implicații pentru slujire și autoritate.

2 Corinteni 8:9 are caracter normativ pentru: slujitori, conducători eclezialii și pentru cei care pretind că îl reprezintă pe Hristos. Un „slujitor bogat” care acumulează proprietate, prestigiu și putere: (a) contrazice modelul lui Hristos; (b) inversează sensul textului; (c) transformă Evanghelia într-un instrument de câștig, substituind slujirea cu beneficiul și administrarea cu proprietatea.

(7) Concluzie sintetică.

În contextul său complet, **2 Corinteni 8:9** afirmă că Isus Hristos, deși posesor legitim al bogăției și moștenirii, a renunțat voluntar la acestea pentru a deveni slujitorul unei comunități întemeiate pe caritate, stabilind astfel norma juridico-etică a slujirii creștine. Textul nu sacralizează sărăcia ca virtute în sine și nici nu canonizează prosperitatea ca semn de binecuvântare; el impune **lepădarea puterii economice personale** în favoarea unei economii a dragostei, echității și libertății.

Referințe biblice (selective): 2 Corinteni 8–9; Matei 8:20; Luca 14:33; Fapte 4:32–35; Fapte 6:1–4; Marcu 7:11–13; Luca 22:25–26; Numeri 18:20; Iacov 2:5–6.

²⁷ Afirmația paulină din **2 Corinteni 8:9** – „deși era bogat, pentru voi S-a făcut sărac” – reprezintă o declarație programatică despre **direcția împărăției lui Dumnezeu** și despre **modelul normativ al slujirii creștine**, care nu poate fi redusă la o sărăcie exclusiv spirituală fără a denatura contextul, limbajul și scopul textului. Deși este adesea pusă în tensiune cu **Filipeni 2:6–8**, cele două pasaje nu se exclud, ci operează pe **planuri distincte și complementare**.

Filipeni 2 tratează dimensiunea **ontologică și hristologică**: renunțarea Fiului la prerogativele divine, întruparea și smerirea până la moarte. **2 Corinteni 8**, însă, se află într-un context explicit **economic și comunitar**, referitor la colecta materială pentru sfinții nevoiași din Ierusalim (2 Cor. 8–9). Pavel nu discută aici despre cer, pre existență sau întrupare, ci despre **comportamentul economic concret al credincioșilor**, fundamentat pe exemplul lui Hristos. A confunda cele două registre constituie o eroare hermeneutică.

Limbajul folosit de Pavel este deliberat **material și social**: *plousios* („bogat”) și *eptōcheusen* („a devenit sărac”), termeni utilizați constant în Scriptură pentru realități economice (cf. Luca 12:15; 16:19–22; Iacov 2:5–6). În plus, scopul declarat este **echitatea**

comunitară (isotēs) și redistribuirea voluntară a resurselor (2 Cor. 8:13–14). Prin urmare, sărăcia lui Hristos din acest text este **funcțională și istorică**, nu doar simbolică.

Semnificația teologică este esențială: **numai dacă Hristos a avut ceva real la care să renunțe**, renunțarea Sa devine inteligibilă, imitabilă și normativă. Dacă Isus ar fi fost sărac material din naștere, „lepădarea” nu ar fi o alegere, ci o condiție impusă, iar chemarea adresată ucenicilor de a „lăsa tot” (Luca 14:33; Matei 19:27) ar pierde coerența etică. În schimb, dacă Isus provenea dintr-un context familial cu acces la resurse, statut și protecție, iar El **a renunțat voluntar la acestea**, atunci modelul Său explică direcția Împărăției: nu gloriificarea sărăciei, ci **dezrădăcinarea puterii economice ca fundament al autorității spirituale**.

Scopul lui Dumnezeu nu este crearea unei clase religioase lipsite de resurse, ci **separarea slujirii de posesie, autoritate și constrângere**. Bogăția, în logica lumii, produce putere, dependență și ierarhie. Prin renunțarea Sa, Hristos rupe legătura dintre **autoritate și proprietate**, mutând siguranța din moștenire și instituție în **comunitate și caritate voluntară**. Aceasta explică afirmații precum Matei 8:20 („Fiul Omului n-are unde-și odihni capul”), care nu descriu lipsa absolută, ci **refuzul deliberat de a Se așeza în structurile de putere ale lumii**.

Expresia „ca voi, prin sărăcia Lui, să vă îmbogățiți” nu promite prosperitate individuală, ci **acces la o economie a Împărăției**: siguranță prin solidaritate, eliberare de exploatare, participare la o moștenire comună. Aceasta este continuitatea modelului levitic („Domnul este moștenirea ta” – Num. 18:20), a practicii apostolice (Fapte 4:32–35; 6:1–4) și a Bisericii primare, care a funcționat prin daruri libere, nu prin sisteme coercitive sau acumulare clericală.

Rezistența față de această interpretare este explicabilă istoric și instituțional: a admite că Isus a fost bogat și **S-a făcut sărac în mod intenționat** subminează legitimitatea acumulării religioase și expune ruptura dintre modelul lui Hristos și practicile clericale ulterioare. De aceea, sărăcia este adesea reinterpretată exclusiv „spiritual,” pentru a neutraliza chemarea practică la renunțare.

În concluzie, **2 Corinteni 8:9 nu contrazice Filipeni 2, ci îl completează**: întruparea este urmată de o renunțare economică reală, potrivit scopului lui Dumnezeu, menită să fie urmată de ucenici. Dacă Hristos a fost bogat și S-a făcut sărac, aceasta dezvăluie clar direcția Împărăției: ieșirea din logica puterii și a proprietății, restaurarea slujirii fără moștenire personală și reconstruirea comunității pe credință, nădejde și dragoste.

²⁸↑ În Scriptură, slujirea rânduită de Dumnezeu nu este concepută ca o profesie patrimonială, ci ca o **stare juridico-teologică de apartenență exclusivă față de Dumnezeu**, care implică renunțarea voluntară la moștenire, proprietate și acumulare de avere. Acest principiu este consacrat încă din rânduiala leviților, singura seminție căreia i se interzice explicit moștenirea de pământ: „Eu sunt partea ta și moștenirea ta” (Num. 18:20; Deut. 18:1–2). Leviții erau susținuți nu prin constrângere fiscală, ci prin daruri libere ale poporului, având roluri de judecată, educație, sănătate și asistență socială (Deut. 14:28–29), constituind un sistem de caritate voluntară, nu de acumulare.

În perioada celui de-al Doilea Templu, acest model este denaturat prin instituționalizare și alianță cu puterea civilă, culminând în sistemul de *Corban*, denunțat de Isus ca mecanism care „face Cuvântul lui Dumnezeu fără putere” (Marcu 7:11–13). Hristos nu inaugurează un model nou, ci **restaurează rânduiala biblică originară**, prezentându-Se pe Sine ca Mare Preot (Evrei 7–10) în afara sistemului patrimonial al Templului, fără pământ, fără altar de piatră și fără protecție instituțională. Afirmații precum Matei 8:20 („Fiul Omului n-are unde-și odihni capul”) și Luca 14:33 (renunțarea la toate posesiunile) exprimă nu sărăcia impusă, ci **lepădarea voluntară a drepturilor economice și juridice** asociate puterii lumești.

Aceeași normă este impusă ucenicilor și apostolilor: „am lăsat toate” (Mat. 19:27); cedarea proprietăților în folosul comunității (Fapte 4:32–35); organizarea diaconiei zilnice prin administrare comună, nu proprietate personală (Fapte 6:1–4). Pavel fundamentează această practică pe exemplul lui Hristos: „deși era bogat, S-a făcut sărac” (2 Cor. 8:9), într-un context explicit economic și comunitar, nu pur metaforic. Sărăcia lui Hristos este un **act juridic de renunțare**, menit să creeze o economie a echității (*isotēs*), bazată pe dar voluntar și responsabilitate reciprocă (2 Cor. 8:13–14).

Mărturia istorică timpurie confirmă acest model: *Didache*, Iustin Martirul (*Apologia I*), Tertulian (*Apologeticum*) și Clement din Alexandria descriu comunități susținute prin contribuții libere pentru văduve, orfani și săraci, fără cler proprietar și fără taxe religioase. Ruptura apare abia în perioada constantiniană, când clerul primește pământ, beneficii și statut juridic privilegiat, abandonând modelul apostolic.

În concluzie, **Hristos restaurează modelul biblic al slujirii fără proprietate personală**, în care slujitorul nu este beneficiar, ci administrator; nu exercită autoritate, ci slujește în dragoste (Luca 22:25–26); și trăiește din caritate voluntară, nu din constrângere. Orice sistem eclezial care legitimează acumularea patrimonială, autoritatea coercitivă sau impozitarea religioasă reproduce modelul *Corban*, nu pe cel al Împărăției lui Dumnezeu.

²⁹↑ 2 Corinteni 8:9 Căci cunoașteți harul Domnului nostru Isus Hristos, că El, deși era bogat, S-a făcut sărac pentru voi, ca prin sărăcia Lui să vă îmbogățiți voi.

³⁰↑ 5224 ~ὑπάρχοντα~ huparchonta @hoop-ar'-khon-tah@ neutru plural al participiului prezent activ al lui 5225 ca substantiv; v participi AV-bunuri 7, ceea ce (cineva) are 4, lucrurile pe care (cineva) le posedă 2, avere 1; 14

1) posesiuni, bunuri, bogății, proprietate

20

³¹↑ Fapte 4:36 Și Iosif, care de apostoli a fost numit Barnaba (ceea ce se tâlcuiește: fiul mângâierii), un levit, [și] din țara Ciprului,

³²↑ Fapte 5:1 Dar un anumit om, cu numele Anania, împreună cu Safira, soția lui, a vândut o posesiune,

³³↑ Afirmația lui Isus din Matei 8:20 nu trebuie interpretată reductiv ca o simplă constatare a sărăciei materiale, ci ca o **declarație programatică despre renunțarea voluntară la poziție, statut juridic și protecție politică** în cadrul sistemelor de putere ale lumii. În context biblic, expresia are o semnificație **regală, juridică și escatologică**, nu una sentimental-ascetică.

În literatura biblică, „**vulpea**” este un simbol consacrat al **vicleniei politice și al puterii uzurpate**. În Luca 13:32, Isus îl desemnează explicit pe **Irod Antipa** drept „vulpe,” indicând un conducător care posedă **vizuină** – adică palat, tron, jurisdicție și siguranță instituțională. „Vulpile au vizuini” semnifică faptul că **stăpânitorii lumefști și elitele politice dispun de structuri de putere, proprietate și protecție**.

„**Păsările cerului**,” în contrast, reprezintă ordinea creațională care trăiește sub providența lui Dumnezeu (cf. Matei 6:26), având un loc rânduit fără a exercita dominație sau a revendica drepturi coercitive. Ambele categorii – conducătorii politici și creația naturală – „au un loc.”

În opoziție deliberată, „**Fiul Omului**” (titlu mesianic cu rădăcini directe în Daniel 7:13–14, desemnând figura regală investită cu domnie veșnică) declară că **nu are unde să-și odihnească capul**, nu pentru că i-ar lipsi dreptul la domnie, ci pentru că **refuză să-și exercite autoritatea în cadrul oricărui sistem politic, economic sau religios bazat pe constrângere, exploatare sau beneficii impuse**.

Această renunțare este congruentă cu afirmația paulină din **2 Corinteni 8:9**, unde Hristos este descris ca fiind „bogat,” dar care „S-a făcut sărac” în mod voluntar, în acord cu scopul divin. Prin urmare, lipsa unui „loc de odihnă” nu indică lipsă de resurse, ci **lepădarea conștientă a moștenirii lumefști, a proprietății instituționalizate și a protecției juridico-politice**.

Contextul imediat al pasajului (Matei 8:19–22) arată că această afirmație este rostită **în momentul chemării la ucenicie**, funcționând ca avertisment juridico-etic: cel care îl urmează pe Hristos trebuie să accepte **excluderea din sistemele de siguranță ale lumii**, inclusiv pierderea beneficiilor economice, a protecției statale și a statutului social. Aceasta reflectă poziția Bisericii primare, care a refuzat dependența de „părinții pământului” (cf. Luca 22:25–26) și a operat printr-o rețea de **caritate voluntară** (diakonia zilnică), nu prin sisteme de tip *Corban* sau impozitare religioasă coercitivă (cf. Marcu 7:11–13; Faptele 6:1–4).

Prin urmare, Matei 8:20 trebuie înțeles ca o **afirmație de suveranitate refuzată**, nu de neputință; o **renunțare la tronurile lumii**, nu o lipsă de origine regală; și o delimitare clară între **Împărăția lui Dumnezeu**, întemeiată pe credință, jertfă voluntară și dragoste, și **sistemele politice ale lumii**, întemeiate pe autoritate, constrângere și acumulare de putere.

³⁴↑ Numeri 3:12 Și iată, Eu am luat pe leviți din mijlocul copiilor lui Israel în locul tuturor întâilor-născuți care deschid pântecul dintre copiii lui Israel; de aceea leviții vor fi ai Mei.

Numeri 3:45 Ia pe leviți în locul tuturor întâilor-născuți dintre copiii lui Israel și vitele leviților în locul vitelor lor; și leviții vor fi ai Mei. Eu sunt Domnul.

Numeri 8:14 Așa să desparți pe leviți din mijlocul copiilor lui Israel, și leviții vor fi ai Mei.

³⁵↑ Luca 14:33 Tot așa, oricine dintre voi care nu renunță la tot ce are, nu poate fi ucenicul Meu.

³⁶↑ Marcu 8:33 Dar Isus, întorcându-Se și uitându-Se la ucenicii Săi, a mustrat pe Petru și i-a zis: „Înapoia Mea, Satano! Fiindcă nu te gândești la lucrurile lui Dumnezeu, ci la lucrurile oamenilor.”

Luca 6:40 Ucenicul nu este mai presus de învățătorul său; dar oricine va fi desăvârșit va fi ca învățătorul său.

Matei 19:21 Isus i-a zis: „Dacă vrei să fii desăvârșit, du-te de vinde tot ce ai, dă la săraci și vei avea o comoară în cer; apoi vino și urmează-Mă.”

Marcu 8:34 Apoi a chemat la El pe mulțime, împreună cu ucenicii Săi, și le-a zis: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să Mă urmeze.”

Marcu 10:21 Isus S-a uitat la el cu dragoste și i-a zis: „Un lucru îți lipsește: du-te de vinde tot ce ai, dă la săraci și vei avea o comoară în cer; apoi vino, ia-ți crucea și urmează-Mă.”

Matei 16:24 Atunci Isus a zis ucenicilor Săi: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să Mă urmeze.”

Luca 9:23 Apoi a zis tuturor: „Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să Mă urmeze.”

Luca 14:26 „Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său, pe mama sa, pe nevasta sa, pe copiii săi, pe frații săi, pe surorile sale, ba chiar și viața sa, nu poate fi ucenicul Meu.”

Luca 14:27 Și oricine nu-și poartă crucea și nu vine după Mine, nu poate fi ucenicul Meu. Căci care dintre voi, dacă vrea să zidească un turn, nu stă întâi jos să-și facă socoteala cheltuielilor, ca să vadă dacă are cu ce să-l isprăvească? Ca nu cumva, după ce i-a pus temelie, să nu poată să-l termine, și toți cei ce văd lucrul acesta să înceapă să râdă de el, zicând: „Omul acesta a început să zidească și n-a putut să isprăvească.” Sau care este împăratul care, pornind să se războiască cu un alt împărat, nu stă întâi jos să se gândească dacă poate să iasă cu zece mii de oameni împotriva celui ce vine împotriva lui cu douăzeci de mii? Altfel, pe când celălalt este încă departe, trimite o solie și cere condiții de pace. Tot așa, oricine dintre voi care nu renunță la tot ce are, nu poate fi ucenicul Meu.

³⁷↑ **Fără a exercita autoritate**

Matei 20:25 Dar Isus i-a chemat la El și a zis: „Știți că domnitorii neamurilor îi stăpânesc cu asprime și cei mari își fac simțită puterea peste ei. Între voi să nu fie așa...”

Marcu 10:42 Dar Isus i-a chemat la El și le-a zis: „Știți că cei ce sunt priviți ca domnitori ai neamurilor le stăpânesc cu asprime și cei mari își fac simțită puterea peste ei. Dar între voi să nu fie așa...”

Luca 22:25 Și El le-a zis: „Împărații neamurilor domnesc peste ele și cei ce le conduc se numesc binefăcători. Dar între voi să nu fie așa...”

³⁸↑ „Geo Widengren distinge între kamar-ul part (centură de sabie sau tunică) și hemyān-ul, sau centura sacră purtată de preoți (Widengren, p. 254).” – „BELTS,” Encyclopaedia Iranica, IV/2, pp. 130-136.

³⁹↑ Regiunea est-mediteraneană are un copac cultivat din familia leguminoaselor (Fabaceae), numit roșcov (Carob, Ceratonia siliqua), care produce o pâstăie comestibilă identificată ca „fasole de lăcuste” sau „pâinea Sf. Ioan.” Deci roșcovul nu era o insectă, iar mierea ar putea fi ceea ce se numea „miere de curmale.”

⁴⁰↑ „Geo Widengren distinge între kamar-ul part (centură de sabie sau tunică) și hemyān-ul, sau centura sacră purtată de preoți (Widengren, p. 254).” – „BELTS,” Encyclopaedia Iranica, IV/2, pp. 130-136.

⁴¹↑ **Rege al Megistanes („Marii” sau nobilii/magnatii din consiliul part care alegeau regii)**

Matei 2:10 Când au văzut steaua, s-au bucurat cu o bucurie foarte mare.

Matei 4:16 Poporul care stătea în întuneric a văzut o lumină mare; și peste cei ce stăteau în ținutul și în umbra morții a răsărit lumina.

Matei 5:19 De aceea, oricine va strica una din aceste porunci foarte mici și va învăța pe oameni așa, va fi chemat cel mai mic în Împărăția cerurilor; dar oricine va face și va învăța poruncile, va fi chemat mare în Împărăția cerurilor.

Matei 5:35 Nici pe pământ, căci este scaunul picioarelor Lui; nici pe Ierusalim, căci este cetatea Marelui Împărat.

Aceste referințe par să lege conceptul de „mare” (grec. *megas*, 3173) cu titlul sau rolul nobililor/magnatilor (Megistanes) din contextul part, în special legat de magi ca parte a consiliului regal care alegea și consilia regii.

⁴²↑ Matei 3:11 Eu vă botez cu apă, spre pocăință; **dar Cel ce vine după mine** este mai puternic decât mine, și eu nu sunt vrednic să-l port încălțăminte; El vă va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc.

⁴³↑ Luca 2:24 Și să aducă jertfă, după ce este scris în Legea Domnului: „o pereche de turturele sau doi porumbei tineri.”

⁴⁴↑ Deuteronom 32:11 Ca vulturul care-și scutură cuibul, zboară deasupra puilor săi, își întinde aripile, îi ia și-i poartă pe aripile sale.

⁴⁵↑ 01121 בן ben din rădăcina 01129 (a construi); substantiv masculin; Este tradus de obicei „fiu” sau „copii” de peste 4000 de ori, însemnând „fiu, nepot, copil, membru al unui grup.” Poate însemna un animal tânăr sau chiar „membru al unei bresle, ordin, clasă.”

⁴⁶↑ 05288 נער na'ar din 05287; substantiv masculin; AV-tânăr 76, slujitor 54, copil 44, băiat 33, tânăr 15, copii 7, tinerețe 6, prunc 1, băieți 1, tânăr 1; 238

1) băiat, flăcău, slujitor, tânăr, însoțitor

1a) băiat, flăcău, tânăr

1b) slujitor, însoțitor

⁴⁷↑ 01241 בקר baqar (din 01239 בקר baqar – a căuta, a cerceta, a considera); substantiv masculin; AV-bou 78, turmă 44, vite 7, tânăr 18, tânăr + 01121 17, vițel 6, vițel + 01121 2, vițel + 01121 2, junincă 2, vaci 2, tauri 1, vite 1, vacă 1, mare 1; 182

1) vite, turmă, boi, bou

⁴⁸↑ 0970 בחור bachuwr sau בחור bachur participiu pasiv al lui 0977; substantiv masculin; AV-tânăr 42, ales 1, tânăr 1, netradus 1; 45

1) tinerețe, tânăr

⁴⁹↑ 03123 יונה yownah probabil din aceeași rădăcină ca 03196; substantiv feminin; AV-porumbel 21, porumbel 10, variantă + 01686 1; 32

1) porumbel, porumbiță

⁵⁰↑ 03196 יין yayin din rădăcină nefolosită însemnând a efervesca, grec 3631 oîvoç; substantiv masculin; AV-vin 137, viță 1, ospăț 1, bețiv de vin + 05433 1; 140

1) vin

⁵¹↑ 03532 כבש kebes din rădăcină nefolosită însemnând a domina; substantiv masculin; AV-miel 105, oaie 2; 107

1) miel, oaie, berbec tânăr

⁵²↑ 03533 כבש kabash rădăcină primitivă; verb; AV-a supune 8, a aduce în supunere 3, a aduce în robie 2, a ține sub 1, a forța 1; 15

1) a supune, a subjuga, a forța, a ține sub, a aduce în robie, a domina, a călca în picioare

⁵³↑ 03534 כבש kebes din 03533; substantiv masculin; -scaun de picioare 1; 1

1) scaun pentru picioare (footstool)

⁵⁴↑ 2 Petru 2:1-3 „Dar au fost și prooroci mincinoși în popor, după cum vor fi și învățători mincinoși între voi, care vor aduce în ascuns erezii pieirii, vor tăgădui pe Stăpânul care i-a răscumpărat, își vor atrage o pieire năprasnică. Mulți vor urma pe urma lor în destrăbălări, și din pricina lor calea adevărului va fi hulită. În lăcomia lor, cu cuvinte amăgitoare vă vor stoarce pe voi; osânda lor de multă vreme nu zăbovește, și pieirea lor nu doarme.”

⁵⁵↑ 2 Petru 2:20 Căci dacă, după ce au scăpat de întinăciunile lumii prin cunoașterea Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, se încurcă iarăși în ele și sunt biruiți, starea lor de pe urmă se face mai rea decât cea dintâi.

⁵⁶↑ 2 Petru 2:14 Au ochii plini de preacurvie și nu se satură de păcat; momesc sufletele nestatornice; au inima deprinsă la lăcomie; sunt niște copii blestemați.

⁵⁷↑ Romani 13:8 Nu datorați nimănui nimic, afară de dragostea unii față de alții; căci cine iubește pe alții a împlinit Legea.

⁵⁸↑ Mai jos este o versiune mult mai explicativă și accesibilă, formulată astfel încât cititorul fără cunoștințe de ebraică să poată înțelege clar ce se afirmă și de ce contează, și încercând să explic *cum funcționează limbajul biblic și de ce sofistică limbajului a produs confuzie teologică*.

În ebraica biblică, cuvintele nu funcționează ca simple etichete descriptive, ci ca **vehicule de sens conceptual**, în care **literale, rădăcinile și formele gramaticale exprimă idei, relații și acțiuni**, nu doar obiecte fizice. Din acest motiv, numeroși termeni ebraici posedă simultan un **sens concret** (fizic, observabil) și un **sens abstract** (moral, relațional sau juridic). Această caracteristică reflectă structura gândirii ebraice, în care realitatea materială este concepută ca **semn al unei realități morale**. Pericolul apare atunci când sensul simbolic este pierdut, iar limbajul este redus la forma exterioară; în acest punct, intenția morală este înlocuită de gestul mecanic. Această degradare a sensului este ceea ce poate fi numit, în termeni clasici, **sofistica limbajului**: păstrarea cuvintelor, dar anularea semnificației lor. Jertfa, care trebuia să apropie omul de Dumnezeu, devine astfel sursă de confuzie și alienare.

Prima apariție a expresiei „pui de porumbel” în Scriptură se află în **Geneza 15:9**. Termenul tradus astfel provine din ebraicul **גֹזַל (gowzal)**, derivat din rădăcina **גזל (gzl)**, care înseamnă „a smulge, a apuca, a lua cu forța, a desprinde.” Această rădăcină nu descrie primar o specie sau o vârstă a unei păsări, ci **ideea de separare, desprindere sau renunțare**. Faptul că termenul apare extrem de rar în textul biblic (doar de două ori) sugerează un **sens intenționat dens**, nu un detaliu zoologic. „Puiul” nu este doar o pasăre tânără, ci ceea ce este „luat din cuib,” adică **ceva desprins din posesia proprie**.

În Levitic, limbajul jertfei folosește mai mulți termeni traduși convențional prin „pui de porumbel”. Cuvântul tradus prin „pui” este **בן (ben)**, care înseamnă literal „fiu”, desemnând relație, apartenență și continuitate, nu doar vârstă biologică. Deși ebraica dispune de alți termeni pentru „tânăr” (precum *na'ar* sau *bachur*), textul alege deliberat *ben*, accentuând dimensiunea relațională. Termenul tradus prin „porumbel” este **יונה (yonah)**, etimologic asociat cu ideea de viață, curgere și rodnicie, fiind legat semantic de **vin (yayin)**. Astfel, expresia nu descrie un obiect ritual, ci **o realitate vie, aparținând celui care o oferă**, sugerând renunțare voluntară, nu distrugere mecanică.

Aceeași logică se regăsește în termenul pentru „miel,” **כֶּבֶשׂ (keves)**, ale cărui litere (Șin–Bet–Qof) apar și în alte cuvinte-cheie, precum **כַּבֵּשׂ (kabash)**, „a supune,” și **כֶּבֶשׂ (kevesh)**, „scaunul pentru picioare” (2 Cron. 9:18). Această convergență lexicală indică faptul că „mielul” nu este doar un animal, ci **un simbol al supunerii de bunăvoie și al renunțării controlate a voinței proprii**. În consecință, „jertfirea mielului” este o **metaforă vizuală** pentru supunere și responsabilitate, nu o prescripție primară pentru violență rituală.

Din aceste observații rezultă că descrierile jertfelor din Tora sunt **formule simbolice**, menite să exprime intenții morale prin imagini concrete, nu instrucțiuni pentru ritualuri mecanice de sânge. Ele indică renunțarea la ceea ce este propriu, repararea nedreptății și apropierea de Dumnezeu prin responsabilitate față de comunitate. Altarele de piatră nu au fost niciodată scopul final; ele trebuiau să indice spre **„pietrele vii,”** adică oameni care trăiesc în credință, nădejde și dragoste. Dumnezeu nu a dorit uciderea animalelor, ci **dăruirea de bunăvoie** și îndreptarea greșelilor prin sacrificiu personal real.

Pierderea acestui sens simbolic a dus la transformarea jertfei în ritual lipsit de conștiință, sânge fără dreptate și religie fără iubire. Această deformare a apărut deja în iudaismul târziu și a fost perpetuată ulterior în forme ale creștinismului instituționalizat, generând **erezii pierzătoare**, în care violența rituală a înlocuit responsabilitatea morală. Toate acestea au fost facilitate de sofistica limbajului: păstrarea termenilor sacri, dar golirea lor de conținut.

Se ridică o întrebare legitimă atunci când citim textele biblice despre jertfe: **faceau ei oare ceva cu totul diferit de ceea ce credem astăzi că făceau?** Jertfeau ei într-adevăr păsări și animale prin acte repetate deucidere rituală sau asistăm, de fapt, la o **neînțelegere profundă a limbajului ebraic și a sensului simbolic al textului?**

În cazul Mariei și al lui Iosif, este puțin probabil ca ei să fi fost membri ai unei rânduieli religioase eseniene, însă **Ioan Botezătorul ar fi putut fi**. Rânduielile de tip esenian preluau, în practică, **funcții similare leviților**, dar fără sistemul templului și fără jertfele de sânge administrate de preoțimea oficială. **Acești slujitori nu acumulau beneficii, ci slujeau poporul**, administrând ajutorarea comunitară, îngrijirea săracilor și păstrarea curăției morale.

În acest context, este esențial de observat că **oamenii care făceau parte din aceste congregații – inclusiv bătrânii lor – puteau fi foarte înstăriți**. Jertfa nu era definită prin jertfirea unui animal, ci prin **renunțarea voluntară la ceva de valoare „potrivit cu averea” celui care aducea darul**. Acest lucru este confirmat chiar de limbajul biblic. Cuvântul ebraic tradus de obicei prin „turturea” (Tav–Vav–Reiș), atunci când este numerotat în **Strong 08448**, este tradus în **1 Cronici 17:17** nu ca pasăre, ci ca „**potrivit cu rangul / averea:**” „...m-ai privit potrivit cu starea (rangul, averea) unui om de mare cinste, Doamne Dumnezeule.”

Această ambiguitate lexicală este crucială. Ea arată că **același cuvânt poate desemna fie o realitate concretă, fie o evaluare a statutului sau a valorii**, în funcție de context. Prin urmare, afirmația că Maria a adus „o turturea sau doi pui de porumbel” nu dovedește automat sărăcia ei și nici nu impune ideea unei ucideri rituale, ci poate indica **o jertfă proporțională cu starea ei**, adică o **renunțare adecvată averii sale**.

Aceeași problemă apare în interpretarea termenilor asociați cu așa-numitele „altare de sânge.” Cuvântul tradus adesea prin „porumbel” este יונה (**yownah**), numerotat **Strong 03123**, care provine probabil din יין (**yayin**) – „vin”. Vinul, în gândirea biblică, este simbol al vieții, bucuriei și rodniceii, nu al morții.

Cuvântul tradus prin „turturea” este תור (**towr**), numerotat **Strong 08449**, care este legat de o familie de cuvinte ce exprimă idei precum **ordine, succesiune, rânduială, cercetare, explorare** (Strong 08447–08446). Același cuvânt este tradus în alte locuri simplu prin „țestoasă (turtle)” sau, în **1 Cronici 17:17**, prin „potrivit cu averea / rangul.”

Aceste fapte lexicale arată că **nu avem de-a face cu un limbaj tehnic precis despre sacrificarea animalelor**, ci cu un limbaj simbolic, flexibil, care descrie **acte de renunțare, de evaluare morală și de ordonare a relației omului cu Dumnezeu și cu comunitatea**.

De aceea, trebuie să fim într-o stare aproape hipnotică pentru a accepta ideea că Dumnezeu ar fi dorit ca oamenii să omoare și să ardă turturele sau alte animale **de fiecare dată când greșeau**. Odată ce o idee este acceptată și transmisă generațional, ea devine extrem de greu de contestat. Cu cât este mai bizară, mai violentă sau mai absurdă, cu atât prinde mai puternic mintea, fiind apărată adesea cu un zel irațional.

Aceasta explică de ce lumea ajunge să apere chiar **sisteme de robie religioasă**, confundând obediența cu credința. Unul dintre cele mai eficiente instrumente pentru producerea acestei confuzii este construirea doctrinelor în jurul unor „mistere” care sfidează bunul-simț moral și rațiunea, prezentate apoi ca fiind de neatins sau de neînțeles.

Aici apare punctul critic, care trebuie formulat fără ambiguitate:

👉 **Dacă Dumnezeu nu a dorit niciodată ca oamenii să ucidă animale prin mutilări sângeroase ca mijloc de împăcare cu El, atunci este logic imposibil ca Hristos să fi venit să „pună capăt” unui sistem pe care Dumnezeu nu l-a instituit niciodată.**

Aceasta înseamnă că **Hristos nu a inaugurat sfârșitul jertfelor de sânge animal prin propriul Său sânge**, deoarece scopul Lui nu a fost să înlocuiască o violență rituală cu o alta, ci să **demascheze și să corecteze o interpretare greșită** a Scripturii.

Întrebarea nu este dacă savanții evrei sau creștini pot greși, ci **cât de adânc s-a înrădăcinat această eroare**. Prevaricația [termen juridic românesc care înseamnă minciună intenționată, inducere în eroare sau denaturare a adevărului făcută de o persoană care are obligația legală să spună adevărul (în special în fața instanței de judecată, a organelor de urmărire penală sau în alte situații în care legea cere declararea adevărului sub sancțiune)] despre jertfa animală este, de fapt, **mai răspândită astăzi decât era în vremea lui Hristos**, iar această amăgire blochează înțelegerea mesajului Lui tocmai pentru că este întreținută prin sofism: prin folosirea cuvintelor sacre într-un mod care le golește de sensul lor moral.

În contrast cu această confuzie, **Evanghelia Împărăției** reafirmă scopul original al jertfei: **iubirea aproapelui, renunțarea voluntară la ceva de valoare pentru binele altuia și repararea nedreptății prin responsabilitate personală**, nu prin sânge vărsat. A lua de la aproapele prin constrângere, fie religioasă, fie politică, îl transformă pe om în marfă, îl leagă în robia datoriei și transmite această robie generațiilor următoare. Aceasta nu este mântuire, ci **întoarcerea în Egipt**.

Împărăția lui Dumnezeu este „aproape” tocmai pentru că ne cheamă să ieșim din această confuzie și să revenim la **simplicitatea credinței, a nădejzii și a dragostei trăite**, în care jertfa nu distruge viața, ci o dă mai departe.

⁵⁹↑ Prefața explicativă se referea la un manuscris sursă antic „păstrat în Mănăstirile din Thibet” care niciodată nu a fost produs sau dovedit că există. În edițiile ulterioare, lansate la începutul anilor 1900, editorii anonimi și-au revizuit afirmația, declarând că textul a fost „comunicat” de mistici decedați „în vise și vedenii ale nopții”. „Se pare că Ouseley a creat *The Gospel of the Holy Twelve* în sprijinul bunăstării animalelor și al vegetarianismului.” – Richard Alan Young, „Is God a Vegetarian?” (carte din 1999 care analizează vegetarianismul în context creștin și critică astfel de texte ca fiind creații moderne pentru a promova idealuri contemporane de protecție a animalelor, fără bază istorică autentică; textul este considerat o operă pseudepigrafă modernă, nu un document antic).

⁶⁰↑ În tradiția **Bisericii Ortodoxe de Răsărit** există o poziție veche și coerentă potrivit căreia **Iosif, logodnicul Mariei, a fost văduv**, semnificativ mai în vârstă decât ea, și că logodna sa cu Maria a avut un caracter **legal-protector**, nu unul conjugal propriu-zis. Conform acestei tradiții, Maria nu a avut alți copii, iar referirile din Evangheliile la „frații” lui Isus se explică prin faptul că aceștia erau **copiii lui Iosif dintr-o căsătorie anterioară**. Această poziție nu reprezintă o inovație târzie, ci este atestată **cel puțin din secolul al II-lea** și a exercitat o influență majoră asupra teologiei, iconografiei și liturgiei răsăritene.

Cea mai veche sursă care afirmă explicit acest lucru este **Protoevanghelia lui Iacov** (cca. 140–160 d.Hr.), un text apocrif, dar extrem de important din punct de vedere istoric. Acesta descrie un Iosif văduv, cu fii dintr-o căsătorie anterioară, căruia Maria îi este încredințată nu ca soție în sens obișnuit, ci ca **fecioară consacrată aflată sub protecția sa legală**. Deși Protoevanghelia nu face parte din canonul Noului Testament, ea reflectă **tradiții vii și larg răspândite** în comunitățile creștine timpurii și nu poate fi ignorată ca simplă ficțiune târzie. Biserica Ortodoxă nu întemeiază dogme pe texte apocrife, dar recunoaște că acestea pot conserva **tradiții anterioare fixării canonului**.

În unele tradiții hagiografice răsăritene, **prima soție a lui Iosif este numită Salomeea**. Totuși, aici este necesară o precizare critică: numele „Salome” era foarte comun în Iudeea secolului I, iar Noul Testament menționează mai multe femei cu acest nume (cf. Marcu 15:40; 16:1). Nu există un consens istoric sau o mărturie canonică fermă care să identifice fără echivoc această Salomee drept soția lui Iosif. Prin urmare, numele trebuie considerat **tradițional**, nu demonstrabil istoric, iar posibilitatea existenței mai multor persoane distincte cu acest nume rămâne deschisă.

Sprijin patristic pentru ideea că „frații” lui Isus nu erau copii ai Mariei se găsește în mod explicit la **Ieronim** (sec. IV), în tratatul *Contra Helvidium* (c. 383 d.Hr.). Deși Ieronim preferă explicația occidentală potrivit căreia „frații” sunt veri sau rude apropiate, el **recunoaște și legitimează** interpretarea răsăriteană conform căreia aceștia ar fi copii ai lui Iosif dintr-o căsătorie anterioară, arătând că această opinie era **larg răspândită și respectabilă teologic** în Biserica timpurie. Astfel, ideea „fraților vitregi” nu este marginală, ci face parte dintr-un spectru de interpretări patristice acceptate.

Din punct de vedere biblic, deși **Scriptura nu afirmă explicit** că Iosif a fost văduv, există **indicii indirecte compatibile** cu această poziție. Termenul grecesc *adelphoi* („frați”), folosit în pasaje precum Matei 13:55–56 și Marcu 6:3, corespunde uzului semitic larg, în care desemnează nu doar frați biologici, ci și veri sau membri ai aceleiași clan. De asemenea, **dispariția lui Iosif** din narațiunile Evangheliilor după episodul copilăriei lui Isus este compatibilă cu ipoteza unui om mai în vârstă care a murit înainte de debutul lucrării publice a lui Isus. Un argument frecvent invocat este și **încredințarea Mariei apostolului Ioan** la cruce (Ioan 19:26–27), gest care ar fi fost neobișnuit din punct de vedere cultural dacă Maria ar fi avut alți fii biologici în viață.

În evaluare academică, se poate afirma că **există o tradiție istorică timpurie, coerentă și bine atestată** care susține ideea lui Iosif ca văduv și a „fraților” lui Isus ca fii ai lui Iosif dintr-o căsătorie anterioară, mai ales în Răsăritul creștin. În același timp, **nu există dovezi istorice definitive** cu privire la numele exact al primei soții a lui Iosif sau la detalii biografice complete. Prin urmare, această poziție trebuie înțeleasă ca **tradiție veche și respectabilă**, nu ca fapt demonstrabil exhaustiv.

În mod esențial, această controversă rămâne **secundară din punct de vedere teologic**. Ea nu afectează mesajul Evangheliilor, misiunea lui Isus sau chemarea Sa la pocăință, credință și iubire. Discuția privește **istoria tradiției și interpretarea familială**, nu nucleul Împărăției lui Dumnezeu pe care Isus a venit să o vestească.

Referințe orientative: *Protoevanghelia lui Iacov* (sec. II); Ieronim, *Contra Helvidium*; Matei 13:55–56; Marcu 6:3; Ioan 19:26–27; tradiția patristică și liturgică răsăriteană.